„Radomer-Kielcer Leben" 24 (314) „Należytość pocztową uiszczono ryczałtem" VII-טער יאהרגאנג פרייז 25 גראשען

ראדאמער-קעלצער לעבן

היינט 8 זייטען.

Radom, Piątek 20 Czerwca 1930 r.

ראדאם, פרייטאג כ״ד סיון תר״צ

Redakcja i Administracja
Radom, Szwarlikowska 20.

Oddział w Kielcach.

אנאנסען - פרייז:
אין מילימעטער שורה: פארן טעקסט 40 גר.
 " " " אין " 60 "
 " " " נאכ׳ן " 25 "
די 1-טע און לעצטע זייט ענטהאלטען
8 שפאלטען
אין טעקסט 4 "

Naszemu przyjacielowi
Pinkusowi Ajzenbergowi
z intencji jego zaręczyn
z p. **Manią Fiszmanówną**
składają serdeczne Mazel-Tow
M. Wajnsztokowie

דער פאמיליע זילבערבערג
צו דער פערלאבונג פון זייער טאכטער
זשוטא מיט ה׳ אברהם טיבערג
ווינשט דעם פאטער פיעל נחת און דעם פערלאבטען
פארל א גליקליכע צוקונפט.
פאמיליע בלאטמאן.

Mania Fiszmanówna Kielce
Pinkus Ajzenberg Kielce
Zaręczeni
w Czerwcu 1930 r.

צוליעב דער האכצייט פון דער פרל׳
חיה ענאך מיט ה׳ ש. לאנדאו
דריקען מיר אויס אונזער ראט-מיטגליר
דעם ה׳ יוסף ענאך הערצליכע גליקוואונשען
און דעם יונגען פאר א גליקליכע צוקונפט.
ראט און פערוואלטונג
פון דער פאלקס-באנק אין קעלץ.

Z intencji zaręczyn naszego długoletniego
kierownika p. **Pinkusa Ajzenberga**
z p. **Manią Fiszmanówną**
składają serdeczne życzenia
Zajączkowscy.

מזל - טוב דיר אונזער זוהן, ברודער
און שוואגער פנחס
צו דיין פערלאבונג מיט פרי׳ מאניע פישמאן
מיר זאלען פון אייך פיל נחת האבען.
מוטער, שוועסטער, ברידערן, שוואגער עט שוועגערין
אייזענבערג.

דאנקזאגונג.

דערמיט דריקען מיר אוי״ס אונזער הערצליכסטן דאנק די ראדאמער לאנדסלייט אין באלטימארע, פאר זייער פעראינטערעסירען זיך מיט דעם אנשטאלט „חנוך ילדים". פאר וועלכע זיי האבען בעת דער ענטהילונג פון דער מצבה פון זייער חבר און לאנדסמאן

ר׳ אלי רושמאן אין באלטימארע—געשפענדעט 30 דאלאר.

בעזונדערס דאנקען מיר די חשוב׳ע ראדאמער לאנדסלייט די ה״ה:

בנימין פרידמאן און **לייבטשע גראספעלד** פאר זייער ער-האבענע איניציאטיוו פון גריגדען א שטענדיגע הילפס-ארגאניזאציע מיט׳ן צוועק צו העלפען די ראדאמער פילאנטראפישע אינסטיטוציעס.

גלייכצייטיג דאנקען מיר דעם ראדאמער לאנדסמאן ה׳ **מ. ח. גראספעלד** און ה׳ **ב. האנצבערג**, וואס ביי׳ם איבערגעבען די 30 דאלאר פון די ראדאמער לאנדסלייט אין באלטימארע, האבען זיי געשפענדעט בעזונדערע סומען לטובת דער אינסטיטוציע. ה׳ גראספעלד האט אויפן נאמען פון זיין מוטער געשפענדעט 100 זל. און ה׳ האנסבערג צוליב דער פערלאבונג פון זיין טאכטער — 50 זל. און א חוץ דעם האט ה׳ האנסבערג זיך דריימאליג געהעכערט זיין פרייוויליגען מאנאטליכען שטייער לטובת „חינוך ילדים".

די פערוואלטונג פון „חינוך-ילדים" אין ראדאם.

GARBATKA
Pensjonat L. ROSENBERGOWEJ
DLA DZIECI i MŁODZIEŻY
został z dniem 20 maja r. b. o t w a r t y
Rytynowana freblanka
Kuchnia zdrowa i rytualna

בעקאנטמאכונג.

די דירעקצ׳ע פון **מענער-גימנאזיום** פון די יודישע קהלה אין קעלץ, מאכט בעקאנט דאס די

עקזאמענס פאר נייע שילער אויפ׳ן יאהר 1930/31 וועלען פארקומען ביז דעם 28/6 איינשליסליך.

איינשרייבונגען מיט בירגערליכע געבורט׳ס-מעטריקעס, ביז יעצטיגע שול-צייגנישען און אימפונגס בעשייניגונגען, נעמט אן די קאנצעלאריע פון גימנאזיום סעמינארסקא 24 אין די אמט-שעה׳ן.

דירעקטאר
(—) **דר. פויער.**

בלייבט געזונד

פאר׳ן אפפאהרען פון פוילען געזעגען איך זיך מיט מיין גאנצע פאמיליע און פריינדע.

ליא וועבער.

בלייבט געזונד

צוליב מיין אפפאהר געזעגען איך זיך מיט די ג׳ פערוואלטונג פון „לינת-הצדק" און בעזונדער מיט׳ן ג׳ פרעזעס ד״ר צינג.

פאר צייטווייליג איבעררייסען די ארבייט שפענדע איך א טאג דאקטוירים און מעדיצינען לטובת ארימע קראנקע.

פערוו.-מיטגליד י. רייך.

וויכטיג פאר ראדאמער!

גיט איבער אייערע פריינד און בעקאנטע אז די בעסטע און געזיכערסטע **מיטאגען** בעקומט מען **לובעלסקי 2 (וואלאווא 1)** אין האטעל קופיעצקי ביי א. מענטליס

בערייטענדע הנחות פאר ראדאמער.

ווער עס גיט און ווער עס קלאגט...

איז געקומען א פוילישער „שירנאַליסט, דווקא, קאַטויק, נישט קיין אַנטיסעמיט מיט א נייעם אַרגומענט.

„וואס שרייט איהר אזוי, זאָגט ער, קענען דער שטייער-משא וואָס פערגיסט איהר אזוי פיל טרערן אויף אייער פעראַרימונג, אַז איהר צאָלן בעשווערט דאָך נאָכמעהר אייער אייגענעם יאָך מיט אייגענע בעשטייערונגען, וואס קיינער צווינגט אייך נישט דערצו, איהר צאָהלט פאַר פערשידענע אינסטיטוציעס, פאַר פערשידענע קרנס, איהר צאָלט טאַקס פאַר די קהילות..."

און דער שרייבער קומט נישט פחם מיט ווערטער. נאָר מיט גענויע חשבונות; אין מזרח-גאַליציע, האָט ער אויסגערעכענט מאַכען אויס די מלוכה'שע שטייערן (אומזאַץ און הכנסה) צו 63 זלאָטעס אויף א קאָפּ. די דאָרטיגע יודען אָבער צאָהלען דערביי נאָך פרייוויליגע יודישע שטייערן אין דער הויך פון 64.60 זל. פון קאָפּ!

בעווייזט אָבער די ראָזיגע האַרבע קשיא קודם-כל, אז דער פרעגער קען נישט דעם יודישען פאָלק און זיין פסיכיק.

יודען לעבען שוין טויזענטער יאָהרען אונטערן קאַטעגאָרישען בעפעהל פון דער תורה, אז מ'טאָר נישט לאָזען אונטערגעהן א געפאַלענעם ברודער; דאָס איז אריין אין אונזער בלוט און מארך, און שטויסט אונז שטענדיג צו וואונדערבארע אומפערשטענדליכע מעשים.

אין געטאָ האָבען מיר דאָך אזוי איגגעלעבט אין שרעקליכע בעדינגונגען, אין כסדר'דיגען הונגער, נויט און עלענד; פונדעסטוועגען האָבען מיר געשאַפען פיל אינסטיטוציעס צו ראַטעוועו דעם נאָהענטען. פאַר וועלכע מיר האָבען זיך פשוט אָנטבלויזט, ארויסגעריסען דעם לעצטען ביסען פון אייגענעם מויל; א קראַנקען האָבען מיר געהיילט. א געדריקטען האָבען מיר געשטיצט מיט א גמילות-חסד, אַן אָרימע כלה האָבען מיר חתונה געמאַכט, א דורכ'געהענדיגען אָרימאַן האָבען מיר געגעבען א נאַכטלעגער און ברויט אָפּצועסען.

און היינט האָבען מיר די דאָזיגע צדקה מאָדערניזירט און פערוואַנדעלט אין סאָציאַלע הילף אויף א ברייטער באַזע.

אין יענע פינסטערע יאָהרען האָבען אינזערע טאַטעס אויך דערמאָנט ארץ-ישראל א פיסקע איז געהאַנגען אויפ'ן וואַנט פון איש־יבעס יורש הדיר און מ'האָט אריינגעוואָרפען גראָשענס פאַר מאיר-בעל-נס, לטובת די יודען, וואָס זענען דאָרט געזעסען און געלערענט תורה און געדינט גאָט אויף דער הייליגער ערד.

האָבען יודען היינט אויך דעראָזויגען שטייער מאָדערניזירט, געבענדיג געלד צו בעפרוכפערען דאָס לאַנד און פראָדוקטיוויזירען אונזער יוגענד.

בכלל פערמאָגט דער יוד אַן'אויסערגעוועהנליכען. פשוט אימנאַטירליכען כוח צו געבען ווען ער האָט נישט; וואס פאר א פאָלק האָט דען א געזעץ, אז אפילו אַן אָרימאַן. וואָס לעבט פון צדקה. מוז אליין געבען צדקה? ביי וועלכען פאָלק ווערט פאר יום-טוב אויסגעטיילט צענדליגער טויזענטער פודען מצה. כדי קיין איינציגער זאָל נישט בלייבען הונגעריג?

און א בט, אַז מיר לעבען אין א דעמאָקראַטישען רעזשים. בעת די מלוכה און די זעלבסטפערוואַלטונג האָבען שוין אריינגענומען אין זייער פראָגראַם די הילף פאַרן נויטבעדערפטיגען, וועהט דאָך שוין א בלינדער, אז יודען פוהען מיט זייער פילאַנטראָפּיע די ארבייט פון דער מלוכה. אז יודען צאָהלען גאַנץ אומזיסט טאָפּעלע שטייערן, הייל דער גרעסטער טייל פון אונזערע יודישע אינסטיטוציעס וואָלטען דאָך געדארפט אויסגעהאַלטען ווערען דורך דער רעגירונג. פון אונזערע אייגענע שטייער-געלדער!

דער עיקר-טעות אָבער ליגט אין דער פערוואַלגעמיינערונג פון דער פראַגע: יודען געבען. יודען קלאָגען; ווער גיט און ווער קלאָגט? ס'גיט דער רייכער און ס קלאָגט דער אָרימער!

דער שרייבער האָט געקענט ארויסטרעטען אויך מיט אַן'אַנדער ארגומענט: אָט געהען דאָך יודישע קינדער ארויס אין די גאַסען אויבגעפוצטע אין עסיג און אין האָניג, אָט קומען זיי דאָך אין די קינאָס, טעאַטערס און קאַפעען און פילען אָן די לאָקאַלען: דאָס איז דאָך אויך א פרייוויליגער שטייער, קיינער צווינגט זיי דאָך נישט צו מאַכען די הוצאות...

דער אמת איז אָבער, אז אָט די אלע פרייוויליגע „אייסבערגערס", סיי אויף נדבות און סיי אויף לוקסוס, זענען בלויז א קליינער טייל פון די דריי מיליאָן יודען אין פוילען; די איבעריגע געהען אונטער, ווערען פערארימט, דעקלאַסירט, און דער דאָזיגער פראָצעס ווערט אדורכגעפיהרט סיסטעמאַטיש טיילוויז דורך דער געזעצגעבונג און טיילוויז דורך דער בעציהונג פון דעם שטייער-שרויף, וואָס דערדריקט און דערשטיקט אונז ביז צום אויסהויכען דעם לעצטען אָטעם.

און ראָמער איז אויף פינף רואינירטע פערהאַן איין באַמיטעלטער, אָדער אפילו רייכער יוד. וואָס לאָזט זיך דערקענען און בעמערקען, העלפט עס אונז גאָרנישט. און די דאָזיגע שטאָרקערע ווערען אויך ביסלעכוויז מיטגעשלעפט מיט'ן שטראָם באַרג-אראָפּ, צום אָפּגרונד, דער חורבן ווערט אלץ גרעסער, אָנזעהעוודיגער, ביז דער גאַנצער יודישער קבוץ ווערט פערוואַנדעלט אין איין מורא'דיגען חורבן.

פ. ק.

8-טונג! — 8-טונג!

סאָדע-וואַסער-פאַבריקאַנטען!

בעקער, שיך-סוחרים (פאַבריקאַנטען) און אַנדערע.

די דרוקעריי

ד. שיינבוים

ראַדאָם, רינעק 10

נעמט · אָן אַלערליי דרוק-ארבייט ווי: באַנדראָלען אין עטיקעטען צו פלעשלעך לעמאָניאַדע, ברויט · קוויטלעך, פערשידענע שיך · עטיקעטען אויף אַלערליי קאָלירען און ד. ג.

100 וויזיטקעס — נאָר 2 זל.

ביליגע פרייזען! קומט און איבערציינט אייך!

טאג-בוך

פון א ראַדאָמער זעלבסטמערדער.

דער ראַדאָמער פּאָלקאָווניק ראַטעוועט אונז פון גיהנם.

איך האָב מיך נישט טועה געווען, ס'איז ווירקליך געווען דער ראַדאָמער פּאָלקאָוונ ק · ושאַנדאָמעריע. איך האָב אַליין בעווונדערט מיין זכרון. ס'איז א געשיכטע שוין פון שעהנע יאָהרען זייט איך האָב איהם געזעהן אין ראַדאָם, און דאָך ביים ערשטען בליק, וואָס איך האָב געוואָרפען אויף איהם, האָב איך איהם גלייך דערקענט, טראָץ דעם, וואָס זיין פנים האָט זיך געהאַט דורך דער צייט שוין געענדערט.

דער מיליטער-מאַן, וואָס האָט אויסגעזעהן צו זיין פון א העכערע ראַנגע, לויט זיין שענערע קליידונג און די אָרדער'ס, וואָס ער האָט געטראָגען אויף דער בריסט, און נאָך מעהר לויט דעם, וואָס אלע זעלנער, וואָס האָבען זיך דאָרט געפינען אין דער קאָמענדאַנטור און אפילו אָפיצירען האָבען, דערזעהענדיג איהם, זיך שטייף אויסגעגלייכט ווי די סטרונעס און מיט גרויס דרך ארץ סאַלוטירט פאַר איהם.—לויט דעם אלעם איז געווען קענטיג, אז דער דאָזיגער עלטערער. אָבער נאָך גענוג געזונד-געבויטער און אויפ'ן געזיכט סימפּאַטישער הערר, פערנעמט א אָנגעזעהענעם אָרט אין דער העכערער מיליטערישער לייטונג—אין שטאַב. איך האָב זיך דערין טאַקע באַלד איבערצייגט. ווען ער איז אריין אין זעלבען צימער, וואו מיין פרוי האָט זיך געפינען און געוויינט דאָרט מיט ספּאַזמען פאַר די דאָרט-זיצענדיגע מיליטער-אָנפיהרער. איז דאָרט א ווײַלע שטיל געוואָרען און באַלד דערנאָך האָב איך דערהערט א דיקע, קרעפטיגע מענערשטים, וועלכע האָט זיך געווענדעט צו מײַן פרוי און געפרעגט:

— וואָס קומט דאָ פאָר? וואָס וויינט איהר אזוי? צו וועמען זענט איהר געקומען, צי ווייסט איהר נישט, אַז היינט איז מלחמה און ס'גיסט זיך בלוט ווי וואַסער? וואָס ווילט איהר מיט אייערע טרערען? היינט איז נישטאָ קיין רחמנות מיר מוזען ראַטעווען די מאַמע-רוסלאַנד און אָהן קרבנות קאָן דאָס נישט געטוהן ווערען. —

—כ'פערשטעה, הערר גענעראַל, אָבער צי דאַרף מען דאַרף מען אויס'שחט'ען אויך יודישע מענשען, אייגענע פּראַוואָסלאַווע ברידער און שוועסטערן? האָט מיין פרוי אויסגעבראָכען אין א פריש געוויין און זיך צוהעשעט מיט אזא יאָמער, אַז איך און מײַנע טעכטער אין דרויסען זענען געשטאַנען געוואָרען פאר שרעק און בעליידיגונג,

אַ ראַדאָמער בחור און אַ וואַרשאַווער סטודענטקע.

צרות צוליב אַן אַנאָנימען בריעף.

צוריק מיט 9 יאָהר איז אַ געוויסער ראַדאָמער יונגערמאַן אַוועקגעפאָהרען קיין דייטשלאַנד. דורך דער צייט, וואָס ער איז געווען אין דער פרעמד האָט ער געפּרובט זיינע פעהיגקייטען אויף פערשידענע געביטען. אַ דאַנק זיין אַרבייטזאַמקייט, ענערגיע און אונטערנעמונג'ס-חוש האָט ער זיך לעצטענס אין דייטשלאַנד זעהר גוט אויפגעאַרבייט. ער האָט זיך אַקלימאַטיזירט אין נייעם לאַנד, אויסגעפּאַסט מיט פערשטענדניש די דאָרטיגע עקאָנאָמישע פערהעלטנישען, מיט דער צייט אויך ערוואָרבען אין אַ בעדייטענדע מאָס די דייטשע שפּראַך און טאַקע צו פערדאַנקען אָט די אַלע אייגענשאַפטען האָט ער בעקומען אַ פיין-האָנאָרירטען פּאָסטען אַלס וואָיאַזשאָר אין גרויסע דייטשע פאַבריקען.

דינענדיג געטריי זיינע בעלי-בתים און אויסצייכענדיג זיך גלייכצייטיג אַלס גוטער געשעפט'ס מאַן מיט אַ גלענצענדע סוחרישע אָריענטאַציע, איז דער ראַדאָמער יונגערמאַן אַלץ מעהר געשטיגען אין זיין קאַריערע און אָנגעזאַמעלט אַ היבשען קאַפּיטאַל געלד.

ווען ער איז שוין געווען, ווי מ'זאָגט עס ביי אונז „נאַ סטאַנאָוויסקו", האָט דער יונגערמאַן אַטראַכט געטוהן מכח איינאָרדנען זיך אַ אייגענע היים, ווערען אַ זעלבסטשטענדיגער מענש און פיהרען אַ גליקליך פאַמיליען-לעבען. אַוועק פון ראַדאָם איז ער אַלס גאַנץ יונגער בחור, עלטער ווערענדיג אָבער מיט 9 יאָהר און נאָכן ערוואָרבען אַ גוטע קאַריערע, האָט ער בעשלאָסען חתונה צו האָבען. ער איז געקומען אַ היים אויף אַ געוויסע צייט קיין ראַדאָם און געהייסען זיך רעדען שידוכים.

פון אַלע פערשידענע שידוכים און „זעהונגען" איז איהם צומייסט געפעלען אַ וואַרשאַווער מיידעל. ער האָט איינגאַנצען קיין אַכט נישט געלעגט דערויף, וואָס דאָס מיידעל איז צו 8 יאָהר געבליבען אַ יתומה און איז ערצויגען געוואָרען ביי איהרען אַ פעטער אין וואַרשאַ. נאָך איינציגע געשפּרעכען מיטן וואַרשאַווער מיידעל האָט ער איינגעזעהן, אַז דאָס איז זיין ריכטיגער זיווג און, ווז פון קיין שענער'ס און בעסער'ס האָט ער אין זיין לעבען קיינמאָהל אַפילו חלומ'ען נישט געקענט. איהר איידעלער כאַראַקטער. הויכע בילדונג (סטודירט אויף פּאָליטישע קורסען ביים אוניווערזיטעט), אַריסטאָקראַטישע ערציהונג און וואונדערבאַרע שענקייט האָבען איהם פּשוט בעצויבערט ביז, אַז ער האָט זיך אַליין געווינדערט אויף אַזאַ אונערוואַרטעט גליק.

אונזער ראַדאָמער יונגערמאַן איז שוין נישט אָבגעטרעטען. ווי מיט אַ מאַגנעטישע קראַפט איז ער מיט איינמאָהל געוואָרען צוגעבונדען צום דאָזיגען מיידעל און געטוהן כל התפעלות'ען, אַז ער פון זיין זייט זאָל דעם מיידעל אויך געפעלען. ער האָט זיך אויפגעפיהרט זעהר עלעגאַנט. קאָרעקט, געהאַלטען יעדע זיינע בעוועגונג אונטער אַ שטרענגער קאָנטראָל, נישט חלילה אַרויסצורופען דעם מינדעסטען דעפעקט. געוואָרפען מיט אַ ברייטער האַנד דייטשע גאָלד-מאַרקען. מיט איין וואָרט ער האָט אַרויסגערופען צו-הילף אַלע זיינע פעהיגקייטען און אויסלענדישע רושען.

זיין פיינע, סאָקסעפולע האַלטונג, דזשענטעלמענישע בענעהמונג און גוטער כאַראַקטער האָט דעם מיידעל זעהר אימפּאָנירט און מיט אַ מזל'דיגע שעה האָט דאָס פּאָרל תנאים געשריבען.

די גליקליכע חתן-כלה האָבען נאָך זייער פערלאָבונג פערבראַכט טעג פון שכרות-זיסע ראָמאַנטישע חלומות. געגאַנגען אויף פערוויילונגען, קאָנצערטען טעאַטערס און ס'איז גאָרנישט געווען קיין טייערערס און אונמעגליכעס, אַז דער חתן זאָל נישט צושטעלען זיין פון טיפען-האַרצען געליבטע כלה. מ'האָט זיך פּשוט נישט געקענט איינער פון צווייטען אָברייסען. איז אָבער געקומען אַ טאָג, ווען דער חתן האָט געמוזט געזעגענען זיין כלה, ווייל די דייטשע פירמעס, וואו ער איז געווען אָנגעשטעלט, האָבען איהם טעלעגראַפיש אַרויסגערופען אויף זיין פּאָסטען.

זייענדיג אין דייטשלאַנד איז יעדען טאָג געגאַנגען אַ קאָרעספּאָנדענץ צווישען בערלין—וואַרשאַ און יעדער בריף האָט ענטהאַלטען די שענסטע, די הערליכסטע ליבע-אויסדריקען, ביז איינמאָהל האָט דער חתן אין זיין שטענדיגער קאָרעספּאָנדענץ געפונען אַן אַנאָנימען-בריעף, וואָס האָט צושטערט די הערליכע אידיליע.

אין אַנאָנימען בריעף, וואָס איז געקומען פון וואַרשאַ האָט מען דעם חתן מיטגעטיילט, אַז די כלה, וואָס ער האָט גענומען איז טאַקע גראַציעז, געבילדעט, און אינטעליגענט. אָבער צו דעם אַלעם האָט זי איין דעפעקט, איין „קליינקייט": זי איז אַ בעל-מום, זי האָט אַ גומענעם פוס. מעהר איז דאָרט נישט געשטאַנען, חוץ נאָך איין קליין שורה'לע צום סאַמע סוף פון בריעף: „דיין אמת'ער פריינד"—אַלס אונטערשריפט.

ווי שטאַרק דער אַנאָנימער בריעף האָט נישט געווירקט אויפ'ן חתן, האָט ער זיך יעדענפאַלס בעהערשט און ווי ווייט מעגליך זיך בעמיהט צו דערשטיקען זיין אינערליכען אומרוה. ער האָט פערפּאַקט אין בוזעם-קעשענע דעם בריף און איז געפאָהרען קיין וואַרשאַ אויף אַ וויזיט צו זיין כלה. ער האָט מיט איהר פערבראַכט זעהר גוט און געמיטליך, ווי קיינמאָהל גאָרנישט, ווי ער וואָלט פון גאָרנישט געוויסט. געגאַנגען מיט איהר אין נאַכט-לאָקאַלען, קאַבאַ-

---

וואָס מיין פרוי, די מאַמע פון מיינע קינדער, וויינט און בעט רחמים ביי גזלנים, וואָס שפּילען זיך מיט איהר און לאַכען פון איהרע טרערען.

די אָפיצירען, וואָס האָבען אונז אַהער געבראַכט אַרעסטירט, זענען געשטאַנען אַרום אונז ווי אַ וואַך און געלאַכט אונז אין די אויגען אַריין און בערייצט זיך: יאָ, אייער מאַמז'ע וועט מען דאָרט צערעכט מאַכען, אָהאָ! איהר וועט זי שוין מעהר קיין לעבעדיגע נישט זעהן, דערנאָך וועט מען זיך נעמען צו אייך—

דער לאַנגער קאָרידאָר פון דער קאָמענדאַנטור איז כסדר איבערגעפּאַקט געוואָרען פון אָהן אַ שיעור מענשען, אַזוי מיליטער-לייט און ציוויל-פּערזאָנען. ס'האָט געקאָכט און גערוישט ווי אין אַ גיהנום. פּלוצלינג דערהערען מיר אַ געוואַלד. די אַריינגאַנג-טהיר פון קאָרידאָר האָט זיך רעשיג אויפגעבראַלט און אַ מחנה זעלנער האָבען זיך אַ שאַט אַריינגעטוהן שלעפּענדיג ביי די האָר פיעל יונגע יודישע מיידלעך און פרויען. אַ מורא'דיגע בילד איז אויסגעוואַקסען פאַר אונזערע אויגען. די קליידער אויף די מיידלעך און פרויען זענען געווען צעריסען און גאַנצע שטיילען קערפּער זענען געווען ענטבלויזט און מיט רויטע בלוט-צייכענס בעדעקט. מ'האָט זיי געשלעפּט ווי די אָקסען. אַלע מיידלעך און פרויען האָבען זיך געוועהרט און נישט מיט זייער אייגענעם ווילען געוואָלט געהן. אַ טייל פון זיי האָבען געשטעלט אַ שטאַרקען ווידערשטאַנד און זיך אָקעגענגעשטעלט מיט די לעצטע כחות זייערע. פאַר זייער איינשפּאַרען זיך האָט מען זיי געשלעפּט ביי די פיס, ביי די הענד און ביי אַנדערע טיילען קערפּער, וואָס אָנרופען זיי ביים נאָמען קאָן איך נישט און ווען כ'דערמאָן מיך ווערט מיר קאַלט אין די ביינער. מ'האָט זיי געשלעפּט ווי אונטערגעשאָסענע, געפאַנגענע חיות אויף אַ יאַגד. זייערע ציטערדיגע קערפּער'ס האָבען נאָכגעהאַנגען און געוואַלגערט זיך אויף דער ערד, אין ברודיגען שטויב פון קאָרידאָר. אַלע האָבען זיי געוויינט און געריסען זיך די האָר און שטיקער פלייש. די זעלנער, וואָס האָבען זיי אַריינגעשלעפּט האָבען זיך געריהמט, אַז דאָס זענען די רייכסטע און די שענסטע יודישע טעכטער פון פּראָסקיראָוו, וואָס זיי האָבען געפונען בעהאַלטען אין אַ קעלער. מ'האָט זיי אַלע מיט געוואַלד אונטער שטאַרקע קלעפּ פון נייהייקעס און באַגנעטען אַריינגעפיהרט אין אַ בעזונדערען צימער, וואָס האָט זיך געפונען אין סאַמע סוף פון קאָרידאָר. דאָרט ערשט האָט זיך פאַר זיי אָנגעהויבען די אמת'ע אינקוויזיציע. מ'האָט זיי אויסגעטוהן די רעשט נאַקעט און אויף די נאַקעטע לייבער געשלאָגען זיי מיט האַרטע רימער, אַז די קלעפּ האָבען אָנגעקלינגען איבער'ן גאַנצען קאָרידאָר. די קולות, די געשרייען, וואָס האָבען זיך פון דאָרט געטראָגען זענען געווען שרעקליכע און האָבען געקענט ריהרען שטיינער.

די יונגע מיידלעך האָבען גערופען: מאַמע! מאַמע! מאַמע! און די יונגע פרויען האָבען גערופען זייערע מענער, ברידער און קינדער. אָבער קיינער האָט זיך נישט אָבגערופען און קיינער איז זיי נישט צו-הילף געקומען. די מאַמעס די טאַטעס, די מענער, די ברודער און זייערע אייגענע קינדער האָבען די רוצחים נאָך פריהער אויסגעקוילעט און זיי האָבען זיך יעצט געוואַלגערט אין די פּראָסקוראָווער גאַסען אין זייער אייגענעם בלוט.

איך האָב דאָס אַלעס געמוזט צו הערען און צו קוקען. ס'האָט מיך געשניטען ביים האַרץ, אָבער מיינע אייגענע צרות און דער אונבעשטימטער גורל, וואָס האָט געוואַרט אויף מיר און מיין פרוי און טעכטער האָבען מיך צעמישט

רעטען, געהייסען שטעלען די טייערסטע ווינען און כסדר פערבעטען די כלה צום טאנצען. ער האט מיט איהר געטאנצט די מאדערנסטע שווערסטע טענץ, די מאדערנסטע פיגורען — אבער גארנישט צו דערקענען און אפילו נישט צו באמערקען. זיין כלה טאנצט פלינק, יעדער באוועגונג איז ווי אויסגעמאסטען, יעדער טריט איז רימעניש צוגעפאסט צו יעדען טאקט פון דער מוזיק, פון אלע טישלעך קוקט מען אויף איהר און מען באוואונדערט איהר טאנצע. און איינעגע טענץ טאנצירט זי זאגאר מיט די פראפעסיאנעלע פארטנערינס פון קאבארעט.

אונזער ראדאמער יונגערמאן וועט אבער נאך פון דער אלעם נישט גרינגער איבער'ן הארץ. ער וויל זיך מיט איינעם העזוד איבערצייגען. זיצט ער מיט זיין כלה שעה'ען לאנג ביחידות און איהר מיידעלשע צייט פעטער, אט, אז וויל ער איהר ארומנעמען און אנריהרען דעם „פערדעכטיגען" פיס, אבער נישט צו וויסען פון וואס ווערט ער צוריקגעהאלטען און פארלירט דעם גאנצען מוטה דאס צוטוהן. פון די הערליכע קלוגע אויגען פון זיין כלה, פון איהר פרעכטיגע אלאבאסטער־פנים און בכלל פון איהר גאנצער חוכמה'דיגער, מאיעסטעטישער פיגור שלאגט עפעס אזא איינגעאייטעמטער חן ארויס, וואס מען מיט אזא שפאלצע מילדקייט און דרך־ארץ, אז ער ווערט אזוי ווי פערהיפנאטיזירט און מ'דאכט זיך איהם, אז מיט א נעהנטערע בעריהרונג, וואלט ער זי בעליידיגט און גלייכצייטיג פערשוואכט זייער ליעבע. אזוי האט ער אפשר שוין צום צעהנטען מאהל בעשלאסען צו באריהרען איהר פיס, צי ער איז טאקי א [illegible]. אבער ער קען נישט. ער איז נישט דרייסט, ער האט נישט קיין מוטה.

ער האט געפיהרט מיט זיך א אינערליכען קאמפף און נישט וויסענדיג ווי אזוי צו האנדלען אין דעם פאל. ענדליך האט ער זיך מישב געווען און זיך געווענדעט צו הרב קעסטענבערג, פאר וועמען ער האט זיך פערטרויט און דערצעהלט די גאנצע געשיכטע. הרב קעסטענבערג האט איהם געעצה'ט, נישט צו זיין שעמעוודיג, נאר גאנץ דרייסט ערקלערען דער כלה אלץ וואס עס דריקט איהם אונטער'ן הארץ. בכדי צו פערמיידען שפעטערדיגע מיספערשטענדנישען איז געווינשען אין אזא פאל צו האנדלען אפענהערציג און קלאר.

מיט צוויי וואכען שפעטער איז דאס פארל געקומען צו הרב קעסטענבערג.

אין א באזונדערען צימער ביי פערמאכטע טהירען האט דאס מיידעל אין א לענגערען געשפרעך איבערגעגעבען דעם רב, אז זי איז פשוט עוסויסט פון דעם פאקט, ווי אזוי אזא אינטימער ענין האט געקענט דערגעהן צו זייטיגע מענשען. מיט עטליכע יאהרען צוריק איז זי ארויסגעפאלען פון טראמוויי, פון וואגען מ'האט זי באלד אפגעפיהרט צום דאקטאר אין א קליניק, וואו מ'האט זי אפערירט אויף א פוס, וועלכער איז איסקורירט געווארען און נאר א גאנץ קליינער טייל איז קאמבינירט מיט גומי. דערפון האט קיינער ניט געוואוסט, אפילו איהרע נאהנטסטע. אויסער דער דאקטאר, וועלכער איז חוץ דעם, וואס ער איז פערבונדען מיט א שבועה נישט צו ענטדעקען די געהיימניסען פון זיינע פאציענטען — אויך דערצו א חירדיגער מענש און א עהרען־מאן.

אין דא יגען פערטרויאונגס־געשפרעך האט דאס מיידעל ערקלערט, אז נאכט דאס איז געווען די איינציגע סיבה,

און פערסמ'ט מיינע געפיהלען, איך בין געשטאנען ווי משוגע און ס'האט זיך מיר געדאכטען, אז דאס הער איך מיין אייגענעם קול און די פערצווייפעלטע געשרייען פון מיין פרוי און טעכטער, וואס ווערען אזוי געפייניגט, אדער אין בעסטען פאל, וועלען מיר אין נאך א פאר מינוט ארום פונקט אזוי געפייניגט ווערען.

די אפיצירען, וואס זענען באלד דערנאך אריינגעקומען צולויפען ווי די ווילדע רויב חיות, האבען געקלאפט אין די פלייצעס פון די ציוישעטע זעלנער: בראהא, רעביאטא, מאלאדצי, ניש־קשה, איהר זענט מבינים אויף די זשידאוועסקע קראסאוויצעס, ברענגט נאך, וועט איהר אויך בעקומען א פארציע א לעב אויטהאן — און צו זיי אפיצירען, וואס האבען אונז געהיטען האבען זיי אויסגעשטשירעט שניידענדיגע ווייסע צייהן ווי די מעסערס און געריסען מיט זייער הייזעריקע פערשכור'טע העלדזער:

א נו, וואס שטעהט איהר ווי די אידיאטען? וואסער היט איהר אייך? מ'האט שטעהן נעבען זיך אזעלכע זשידאווסקע קראסאוויצעס און גארנישט שעמען מיגט איהר אייך! נעמט אייך צו דער ארבייט און טרייבערט זיי א מארדע, פיהרט זיי אהער דא צו אונז, אין יענעם צימער, נו סקאריעע. —

דאס האבען זיי אנגעוויזען אויף מיינע צוויי טעכטער, אז מ'ברויך מיט זיי טוהן דאס זעלבע, וואס מיט יענע יודישע מיידלעך און פרויען, וואס מ'האט דארט אין סוף קארידאר אריינגעפאקט, וואו מ'טהוט זיי אן אונמענשליכע צרות, פייניגונגען און בושות.

די אפיצירלעך, וואס האבען אונז געהיטען האבען אויפגעריסען די קעפ, זייערע שווייסיגע פנים'ער האבען זיך אנגעבלאזען מיט א שטראם בלוט און רויטע רוגזה. א ווילדע רציחה און בעסטיאלע תאוה האט זיך אנגעצינדען אין זייערע קעצישע, גרינע אויגען. ווי איין מאן האבען זיי אלע אויסגעשריגען: ריכטיג, ריכטיג, גערעכט קאלעגען — אין איך איין אויגענבליק האבען זיי שוין געהאלטען מיינע צוויי טעכטער ארומגעצערעט אין זייערע אָרעמ'ס און געלאפען מיט זיי [illegible] אין יענעם צימער אריין, וואו מ'האט געפייניגט און פערגוואלדיגט איינער נאך דער צווייטער די נאך וואס געבראכטע יודישע מיידלעך און פרויען.

איך האב געמאכט א גרויס געוואלד, אבער מ'האט מיר דערלאנגט איבער'ן קאפ מיט אזעלכע קלעפ, אז איך בין גלייך אנידערגעפאלען און ווען מ'האט מיך געהאט [illegible], האב איך געזעהן, אז איך געפין זיך אין א גרויס צימער, אין דעם זעלבען, וואו מיין פרוי איז געווען און ביי מיר שטעהען ארום א גאנצע מחנה אפיצירען, צווישען זיי מיין פרוי און א עלטערער מיליטער־מאן זידעלט די זעלבע אפיצירען, וואס האבען אונז ארעסטירט, פאר וואס זיי ברענגען אונז אין דער צייט ווען מיר זענען רוסען, אכת'ע פראוואסלאוונע מענשען.

די אפיצירלעך פערענטפערען זיך און ווייזען אן אויף די חומשים, סדורים און טלית און תפילין, וואס זיי האלטען אין די הענד און דערצעהלען, אז דאס האבען זיי געפינען ביי מיר. דער עלטערער חבר, אין העמדן, נאך מיין גוט איינקוקען זיך אין איהם און נאכדעם ווי איך בין געקומען צום בעוואוסטזיין, איך האב דערקענט, אז דאס איז דער געוועזענער ראדאמער פולקאווניק־זשאנדאמעריע — שרייט אן אויף זיי, אז דאס איז נישט קיין בעווייז; אז איך בין טאקע געהען א יוד, נאר איך האב זיך געשמד'ט און, אז ער גאראנטירט פאר אונז, אז מיר זענען ריכטיגע רוסען.

אין צימער ווערט שטיל, די אפיצירען ענטשולדיגען זיך. אבער דער פולקאווניק הערט נישט אויף צו שוי־

וואס די ווייט מכים געווען אויף אועלכען ווי איהר חתן, וואס קען זיך נישט פארגלייכען מיט איהר שטאם און בילדונג. מיר וועלען זיך צו איהר געשיכטע דאקטוירים, אדוואקאטען און אנדערע דיפלאמירטע אינטעליגענטען, נאר וויסענדיג אבער פון איהר קליינשטעטיגען רעגעקט האט זי זיך נישט געוואלט אנגאזשירען מיט אזעלכע. יעצט, אז מ'ווייסט דערפון געוואוסט וואלטען, וואלט עס געווען א גרויסער מעראלישער קלאפ. וייל מענשען וואלטען שוין זאגען, אז ס'פעהלט איהר א גאנצער פיס. און דאס איז דאך אזא אבער, וואס מ'קען נישט אלע מאהל אין גאנצען בעווייזען. דאס מיידעל האט מיט טרערען אין די אייגען געבעטען אנ'עצה.

דער חתן האט ערקלערט, אז ער האט טאקע ליעב זיין כלה, ער איז גארנישט אויסען, נאר לויט דעם אגעגעבענעם בריעף האט ער מירא חתונה צו האבען צוליב הייסטערדיגע קאמפעקווענצען. וואס קאנען ענטשטעהן אין צוזאמענהאנג מיט אזעלכע קאמפליקאציעס.

הרב קעסטענבערג אויסהערענדיג די אויספיהרליכע טענות פון ביידע צדדים האט ארויסגעטראגען א פסק, אז זיי זאלען פאהרען קיין בערלין צו אנגעזעהענעם דאקטאר, א ספעציאליסט און אויב יענער וועט ערקלערען, אז דערפון קאנען נישט ענטשטעהן קיין קאמפליקאציעס זאל ער מיט איהר חתונה האבען. אין אנ'אנדערען פאל זאל דער ראדאמער יונגערמאן איהר בעצאהלען 500 דאלאר, נישט אלס קנס, נאר מעהר צוליב עטישע טעמים.

מיט טרערען אין די אויגען האט דאס פארל אויפגענומען דעם פסק און געקוועמט ווי אמת'ע און איבערגעגעבענע געליבטע אין דער בעסטער הארמאניע האבען זיי פערלאזט דאס בית־דין שטוב.

פאלג אדורכגעפיהרט געווארען.

די אקציע פון איינשרייבען דעם גרויסען יורען־פריינד לארד באלפור אין ספר הזהב פון „קרן־קימת" איז ערפאלגרייך אנגעהויבען געווארען בעת'ן ווייזען פון דער א"י־דעלעגאציע אין ביז יעצט איז געזאמעלט געווארען אנ'ערך פון צוויי איינשרייבונגען אין ספר הזהב.

אויף דער לעצטער זיצונג פון דער „קרן קימת"־קאמיסיע איז, נאכדעם ווי ס'האט זיך ארויסגעוויזען פון אנגעגעבענעם בעריכט, אז די הכנסות פון קק"ל בכשך תשרי—אייר דערגרייכען איבער 5000 זל. — איז בעשלאסען געווארען צוזוטרעטען צו פערשפרייטען ביז 1500 פרישע פושקעס אזוי, אז צוזאמען מיט די היינט שוין פערטיילטע זאל זיך געפינען ביי אונז אין שטאדט א מינימום פון 2300—2500 פושקעס.

אויף דער זעלבער זיצונג האט אויך אבגעגעבען א קורצען אבער זעהר אינטערעסאנטען בעריכט פון דער „וויזא"־קאנפערענץ די דעלעגאטען פון פרויען־קרייז, די פערטרעטערין פון פרויען־קרייז אין קק"ל פרוי ד"ר לעווין. אין דער זעלבער קאנפערענץ האט זיך אויך בעטייליגט די צווייטע פערטרעטערין פון די פרויען אין דער קאמיסיע פרוי ה. צמח.

די עקזאמענס אין דער פאך־שולע.

7 שילער ענדיגען היי־יאהר די שולע.

אין דער פאך־שולע, וועלכע עקזיסטירט ביי דער יודישער גמינע אין ראדאם, זיינען היי־יאהר צום ערשטען מאהל פארגעקומען ארויסלאז־עגזאמענס, ד"ה אזעלכע עגזאמענס, וואס מ'רופט אין אלע שולען מאטורע.

צו דער א. ג. מאטורע זיינען צוגעלאזט 7 שילער, וועלכע האבען בעענדיגט אלע קורסען אין דער שולע. די געמטען זיינען: בערנעמאן פינקוס, גוטמאן אברהם, קאץ הערש, מאדריקאפען אניש, פאסטערנאק מרדכי, חייספוס יואל, ווילבערשפיץ ישראל.

די עגזאמענס האבען זיך אנגעפאנגען דעם 16־טען ה. ח. און וועלען אנהאלטען ביז'ן 36 ה. ח. איינשליסליך.

ווי יצאו אויס די אקציע פון „קרן־קימת" אין ראדאם.

דאס ווייזען פון דער ארץ־ישראל־דעלעגאציע: פרוי לאה ווידראוויטש און אדון. צבי באנפעלד אין ראדאם אין די טעג פון 23־טען מאי ביז'ן 29־טען איינשליסליך, ווי אויך די פערזאנשאלטונגען ווי: די עסקנים־פערזאמלונגען, פרויען־פערזאמלונגען און יוגענד־מיטינג, — זיינען מיט גרויס ערפאלג...

ען אויף דעם יונגסטען פון זיי, וועלכער האט אינז דוקא געוואלט אומגליקליך מאכען. ער קלאפט אין טיש און פרעגט איהם: וואו האסטו פערשלעפט די צוויי יונגע טעכטער פון די דאזיגע רוס'שע בירגערן שוין זאלסטו זאגען, און שוין זאלסטו מיט אונז געהן ווייזען, וואו זיי געפינען זיך. —

— זיי געפינען זיך דא אין דער קאמענדאנטור — האט אונטערטעניג געענטפערט דאס יונגע אפיצירעל און גענוי אנגעוויזען דאס ארט. דער פולקאווניק האט איהם שטרענג בעפוילען, ער זאל געהן ווייזען און מיר אלע, איך, מיין פרוי, דער פולקאווניק און פיל אפיצירען זיינען אריין אין יענעם אינקוויזיציע־צימער, וואו ס'זיינען געלעגען געבונדען מיט שטריק ווי שעפסען צו דער שחיטה אהן א שיער יודישע יונגע מיידלעך און פרויען וואס זיינען געהען מערדערלעך צושלאגען און זייערע נאקעטע קערפערס האבען זיך געטונקען אין בלוט. א פולע שטוב זעלנער מיט אפיצירען זיינען ארומגעשטאנען און געשבאט אויף א אונזערהערט־אויסגעלאסענעם אופן פון זיי שטיפענדיג זיי אין די מיילער אריין שטיקער שמאטעס, זיי זאלען נישט קאנען שרייען.

(פארטזעצונג קומט.)

ראדאמער לאנדסלייט אין באלטימארע גרינדען א הילפס־אגענזאציע פאר ראדאמער אינסטיטוציעס.

אונזערע ראדאמער לאנדסלייט אין באלטעמארא פערגעסען נישט אן זייער אלטער היים. ביי יעדער געלעגענהייט לאזען זיי זיך הערען און שיקען איבער א ברודערליכען גרוס.

דא נישט לאנג איז אין באלטימארע ענטהילט געווארען א מצבה פון ראדאמער לאנדסמאן ר' אלי רופמאן. דערביי איז געזאמעלט געווארען 30 דאלאר לטובת דעם ראדאמער ערציהונגס־אנשטאלט חנוך־ילדים.

בעת דער ענטהילונג איז אויפ'ן בית־עולם געגרינדעט געווארען א שטענדיגע הילפס־ארגאניזאציע מיט די ראדאמער לאנדסלייט ה' בנימין פרידמאן אלס פרעזידענט און לייבעשע גראספעלד אלס סעקרעטאר.

די אויפגאבע פון דער ניי־געגרינדעטער ארגאניזאציע איז צוהעלפען ווי ווייט מעגליך אין דער צוקונפט די ראדאמער אינסטיטוציעס.

היינטיגע וואך איז קיין ראדאם געקומען דער ראדאמער לאנדסמאן אין באלטימארע ה' מ. ח. גראספעלד, א ברודער פון סעקרעטאר פון דער הילפס־ארגאניזאציע און אין בעגלייטונג פון זיין שוואגער דער ראדאמער איינוואוינער ה' ב. האנצבערג האט ער בעזוכט דעם אנשטאלט „חנוך־ילדים", וואו ער האט אויף די הענד פון דער פערוואלטונג איבערגעגעבען די 30 דאלאר.

בעקענענדיג זיך נעהנטער מיט די ציעלען און אויפגאבען פון דער אינסטיטוציע האט ה' מ. ה. גראספעלד געשפענדעט פון אייגענעם טאש 100 זל. אויפ'ן נאמען פון זיין מוטער און ה' האנצבערג 50 זל. דער לעצטער האט זיך דרייפאכיג בעשטייערט מיט א מאנאטליכען אבצאהל פאר „חינוך־ילדים".

„סרון החלוץ"־אקציע אין ראדאם.

אין צוזאמענהאנג פון די פאספילד־גזירה וועגען פערבאטען די חלוצים־עליה קיין א"י טרעט צו דער ארטיגער „החלוץ", ווי בכלל אין גאנץ פוילען צו א אינערליכע ארגאניזירונג. ס'ווערט פערשטארקט די הכשרה־ארבייט פון די מיטגלידער און קירצליך הויבט זיך אן א זאמעל־אקציע וואך פאר'ן „קרן־החלוץ", צו דעם צוועק איז ספעציעל דעלעגירט געווארען דער חבר פולושקא פון צ. ק. וועלכער וועט שבת דעם 21/6 3 נ. מ. האלטען אין האנדווערקער־קלוב א רעפעראט א. ד. ט. „די לאגע אין ציוניזם און די אויפגאבע פון החלוץ".

פערזענליכעס.

דער בעוויסטער העבראאישער לעהרער און פעדאגאג ה' מילמאן אין די טעג געשטאנען פאר א עקזאמען־קאמיסיע אין לעמבערג.

ה' מילמאן איז געפרובט געווארען אויף אלע יודאאיסטישע געגענשטאנדען פון דער מיטעלאלטערליכע פילאזאפיע און ליטעראטור ביז די היינטיגע תקופה, נישט אויסמיידענדיג תנך און אפילו תלמוד.

ה' מילמאן איז געווארען עקזאמינירט אין צוויי שפראכען: העבראאיש, פויליש. די עקזאמענס האט ה' מילמאן זעהר גוט אויסגעהאלטען און בעקומען א דיפלאם אויף אונטערריכטען אין דערמאנטע צוויי שפראכען, אין מיטעל־

שולן און לעהרער-סעמינאַריומס.

די עגזאַמענס זענען פאָרגעקומען פאַר אַ רעגירונג׳ס-קאָמיסיע, בראש פון וועלכע ס׳שטעהען פּראָפעסאָרען: ד״ר אַלעוהאַנד, ד״ר יהושע טאָהן, ד״ר פרוינד, ד״ר גאַיער און ד״ר לעוי.

ספּאָרט

מכבי — פּראָך (זאַגאָושדזשאַן)

3:1 (1:0)

די היגע מכבי האָט פערגאַנגענעם שבת געשפּילט אין זאַגאָזשדזשאַן, וואו זי האָט געשפּילט אַ מייסטער-מעטש קעגען קל. „א" מיט די דאָרטיגע „פּראָך". דער מעטש איז געשפּילט געוואָרען מיט שטאַרקע אמביציע, בעזונדערס האָט מכבי ארויסגעוויזען אַ שטאַרקען ווידערשטאַנד און צוגעשט געמאַכט כמעט אַלע געפעהרליכע שאַסען פון געגנער. דער מעטש האָט זיך טראָץ דעם פאַרענדיגט מיט׳ן רעזולטאַט 3:1 פאַר „פּראָך".

ראַדאָמער רעפּרעזענטאַנץ שלאָגט די וואַרשאַווער (פון קל. „א")

מיט 5 געגען 1 (1:3)

ביי אַ 500-קעפּיגען עולם איז זונטאָג פאָרגעקומען אַ מעטש צווישען דער ראַדאָמער און וואַרשעווער רעפּרעזענטאַנץ. (פון קל. „א") דער מעטש איז געווען זעהר אינטערעסאַנט און איז געשטאַנען אויף אַ הויכען ניוואָ. די ראַדאָמער האָבען געהאַט אַ שטאַרקע איבערמאַכט און האָבען דעם אויבען-דערמאָנטען נצחון זיך באמת פאַרדינט.

כדאי בעזונדערס צו בעמערקען די טעכנישע האַלטונג פון די שטורם-ליניע פון דער ראַדאָמער רעפּרעזענ-טאַנץ, בעזונדערס דער רעכטער פאַר-טיידיגער, קעגען דעם יודישען שפּילער (רעכטער פליגעל). מיט וועמען זיי האָבען וועניג געשפּילט (מ׳קען זאָגען אויס-געמיידט). דער יודישער שפּילער, בעקו-מענדיג צופעליג דעם באַל, האָט מיט זיין פיסען בעדראָהט דעם געגנערס טויער, אָבער דער „מטאַק" נוצט וועניג אויס די גינסטיגע מאָמענטען. מ׳האָט בילד געזעהען, אז ווען מ׳שפּילט מעהר מיט די רעכטע זייט וואָלט דער רעזול-טאַט געוועזען אַ פיל גרעסערער פאַר די זינע. די ראַדאָמער יודישע „א"-דרו-זשינעס בר-כוכבא און מכבי דאַרפען זיין דערין, אז אין אַ רעפּרעזענטאַנץ זאָלען זיין פערטרעטען גאַנצע 4 יודי-שע שפּילער און צו דעם צו זאָל מען זיך מיט זיי אַביסעל מעהר רעכענען.

דער צוזאַמענשטעל איז געווען אַ צופרידענשטעלענדער. פון די יודישע דרוזשינעס איז געווען פערטרעטען דער רעכטער פליגעל פון בר-כוכבא (הערץ).

שיעדס ריכטער — ה׳ עגיערסקי פון טשענסטאָכאָוו.

פּראָך (זאַגאָזשדזשאַן) — בר-כוכבא

היינטיגען שבת קומט פאַר אַ אינטע-רעסאַנטער מייסטערשאַפטס-מעטש וועגען דער „א"-קל. צווישען די אויבען-דערמאָנטע ספּאָרט-קלובען. בעזונדערס גרייט זיך צו ב״כ, וואו ער פרעט ארויס אין אַ גוטען צוזאַמענשטעל. דער מעטש זאָגט-צו צו זיין איינער פון די אינטערעסאַנטסטע מעטשען פון היי-ניגען ספּאָרט-סעזאָהן.

מכבי — טור (זיעזשבניק)

זונטאָג פאָהרט מכבי קיין זיערזש-בניק, וואו זי וועט שפּילען אַ מייס-טער-מעטש וועגען קל. „א" מיט די דאָרטיגע „טור". מיר ווינשען די ראַ-דאָמער מכבי׳ער גרויס ערפאָלג.

שיינבוים.

וואָס הערט מען מכח ארויף און אראָב?

די פראגע מכח ארויף און אראָב, וואָס איז לעצטענס געוואָרען אזוי אק-טועל אין ראַדאָמער קהלה-לעבען, איז, ווייזט אויס, נאָך ענדגילטיג נישט גע-לעזט געוואָרען.

אויף פאַראַכטאָגען שבת, האָבען מיר געהערט, אז די פערוואַלטונג פון דער אַלטער גמינע זאָל זיין גערופען אויף אַן אויספאָרשונג צום פראָקוראָר. אין שטאָדט האָט מען אָבער נאָך פרייטאָג בעוויסט צו דערצעהלען, אז דער וואָ-יעוואָדא האָט פון קעלץ פאַראָרדענט, אז די אָנקלאָגע פון ה׳ סטאַראָסטא צו דער פּראָקוראַטור זאָל אָפּגערופען ווע-רען. שפּעטער האָט זיך פערשפּרייט אַ קלאַנג, אז דער סטאַראָסטא אַליין האָט צו-געשיקט צום פראָקוראָר אַ מעל-דונג, אז ער איז מבטל זיין בעשולדי-גונג. שפּעטער איז אויך דאָס אָנגעליי-קענט געוואָרען, ווייל די אַלטע דאָזאָ-רעס האָבען ערקלערט, אז זיי האָבען ווענטליך נישט ערהאַלטען קיין „ווע-זוואַניעס" פון פּראָקוראָר.

אויפ׳ן גרונד פון קלאַנגען אין שכו-נות האָט מען אין שטאָדט ווידער גע-נומען רעדען, אז די אַלטע גמינע זאָל פאַראַכטאָגען שבת צונויפגענומען אָנהאַלטען אַ בעראַטונג וועגען בעשטימען אַנ׳אַנ-דערע פערוואַלטונג און ווען דאָס וועט זיין פערטיג זאָלען די אַלטע פרנסים צוריק איבערנעמען די גמינע נאָך היינטיגע וואָך.

ווען די לעצטע ידיעה האָט זיך גיט בעשטעטיגט, האָבען די אָנהענגער פון דער אַלטער גמינע ערקלערט, אז לעוי-לם האָבען די געוועזענע פרנסים די פּאָלקאָמע רעכט ארויסצוגעהן אין גמינע, נאָר זיי טהוען עס נישט דערפאַר, ווייל זיי ווילען אַליין נישט און דעמאָלט ווען זיי וועלען האָבען בעשלאָסען דאָס צוטוהן, וועט זיי קיינער נישט שטע-רען און זיי וועלען דאַן זייער רצון פערווירקליכען.

אויף דער פראגע, פאַר וואָס די אַל-טע פרנסים ווילען נישט, נאָכדעם ווי זיי האָבען זיך אזוי פיל בעמיהט מנצח צו זיין די נייע גמינע — דערויף ענט-פערט מען פערשידענס אין די זעלבע אָנהענגער וואָס וויסען פון נאָך סודות הייסען זיין געדולדיג און וואַרטען.

ווי מ׳הערט אָבער, איז כל זמן דער סטאַראָסטא וועט נישט צוריקקומען פון זיין אורלויב, וואָס איז נאָך אַ קימא-לן פון איבער 4 וואָכען, קיין ווייד נישט אז ס׳זאָל פאָרקומען אַ וועלכער-ס׳איז שינוי און די אַלע ידיעות זענען פאָר-לויפיג גאָר בלויזע קלאַנגען.

די ספּולדזיעלציאַ-באַנק פאַר סוחו-רים און אינדוסטריעלער

ראַדאָם, לובלינער 9

האָט זיך ערוואָרבען במשך פון איהר עגזיסטענץ אַ גוטען נאָמען אין אַלע סוחרישע קרייזען מיט איהר סאָלידע בעהאַנדלונג און פינקטליכקייט. די באַנק פיהרט דורך פערשידענע אָפּעראַציעס און פאַר אינקאַסאָ אויף אַ גאַנצע ריי-הע שטעדט נעמט זי בע ייטענר-ביליגע פרייזען און די איינגעצאָהלטע געלדער וערען אין זעלבען טאָג אויס-געצאָהלט.

די באַנק איז אָנגעשלאָסען צום פער-באַנד פון לעמבערגער קאָאָפּעראַטיווען-צענטראַלע און האָט זעם צוטרוי פון די גרויסע צאָהל קליענטען. 183 04

עפענטליכע בעקאַנטמאַכונג.

צוליב דער גרויסער פּראַאינטערעסירונג אין שטאָדט מיט די

גאַז-אינסטאַלאַציעס

געפינען מיר פאַר נויטיג אויפצוקלערען דער ברייטער עפענטליכקייט די פרייזען-דיפערענץ פון עלעקטריע ביז גאַז.

אַ קילאָוואַט עלעקטריע-קראַפט קאָסט 80 גר.

אַ קילאָוואַט גאַז-ענערגיע קאָסט נאָר 20 גר. ביז 30

אין דער יעצטיגער צייט ווען יעדער גראָשען שפּילט אַ קאָלאָסאַלע ראָליע אין בודזשעט פון טעגליכען געברויך איז אט דער פּרייזען-אונטערשיעד איינפאַך אַ סענסאַציאָנעלער.

שטעלט אייך פאָר: פאַר 1 קילאָוואַט עלעקטריע בעקומט איהר פאַר דער זעלבער פּרייז 4 קילאָוואַט גאַז. נאָך מעהר: ווען איהר דערהאַלט פאַר בענוצען עלעקטרישע קראַפט אַ מאָנאַט אַ רעכנונג אויף 20 זל., בעקומט איהר פון דער גאַזאָווניע פאַר דעם זעלבען קוואַנטום קילאָוואַט אַ רעכנונג נאָר אויף 5 זל. איהר האָט, אַלזאָ, אַ אונטערשיעד אויף גאַנצע 15 זל., וועלכע איהר שפּאָרט-איין און דאָס בלייבט ביי אייך אין טאַש.

נעמענדיג אין אכט, וואָס דער גאַז אין ראַדאָם שטעהט נישט אָב אין זיינע אייגענשאַפטען אין פערגלייך מיט עלעקטריע און אין פיל פאַלען זאָגאַר פאַרן קאָנסומענט פיעל בעקוועמליכער, איז דעריבער פשוט אַ געבאָט פון דער צייט, אז יעדער ראַדאָמער איינוואָהנער זאָל גלייך איינפיהרען ביי זיך גאַז-אינסטאַלאַציעס, אויף וואָס מ׳קאָן קאָכען, באַקען, בראָטען, הייצען און בעלויכטען פאַר אַ שטוינענד ביליגען פּרייז.

GAZOWNIA MIEJSKA

w Radomiu.

תּיקון טעות.

אין אַנאָנס פון ראַדאָמער לעבען № 22 פון פירמאַ „פאַרמאַבוט". געשעפט פון שימער, קאָמאַשען-מאַכער-צידאַטען און לעדער, וואָהל № 13. אנשטאָט די ווערטער „ראַנני באַנטאָפּלעס", דאַרף זיין אזוי: פערקויף פון פּאַנטאָפּליקעס צו ראַנני פאַנטאָפלעס, ווי אויך בריליאַנטענע קנעפלעך אונד קליאַמבערען צו דאַמען לאַטשען.

קעלצער אבטיילונג.

אין א קריסטליכען פינדעל-הויז אין קעלץ ווערען די קינדער שטארק געשלאגען.

אויף דער לעצטער זיצונג פון שטאט-ראט, דאנערשטאג דעם 12-טען ה. מ., האבען א טייל ראטמענער אריינגעטראגען א אינטערפעלאציע וועגען דעם, אז אין קריסטליכען פינדעל-הויז א. נ. „שוו. טאמאש" ווערען די קינדער שטארק געשלאגען און אונגעוועהנליך שלעכט טראקטירט דורך די אנפיה-רערשאפט פון אנשטאלט.

ביוישען די ראטמענער האט די דאזיגע ידיעה ארויסגערופען שטארקע אויפרעגונג, און איינשטימיג איז אנגענומען געווארען דער פארשלאג צו בע-פעהלען דעם מאגיסטראט, ער זאל אנהויבען א באלדיגע אויספארשונג וועגען דער דאזיגער סקאנדאליעזער האנדלונג.

ווי מיר דערוויסען זיך אבער, איז דער דערמאנטער אנשטאלט גאר א פריוואטער אזוי, אז ס'איז צווייפעל-האפט, צי דעם מאגיסטראט וועט ער-לויבט ווערען צו קאנטראלירען איהר טעטיגקייט.

א גרויסע שמחה האט ארויסגערופען אין שטאט די ידיעה דאס אונזער גימנאזיע איז איבערגעגאנגען אין א העכערע קלאס אין בעקומען רעגירונגס רעכט אהן בעזאוועניען, וואס ס'ווייזט דאס די גימנאזיע שטעהט אין פעדאגא-גישען זין אויף די געהעריגער הויך.

•

די מאטורעלע עקזאמענס קומען פאר שוין דעם צווייטען טאג. פ זענען צוגעלאזט געווארען צו די מינדליכע עקזאמענס 17 אביטוריענטען. ביז צום שרייבען פון די שורות האבען פון 8 שילער — 7 בעקומען מאטורע.

די פראקוועק אויפ'ן נייעם שול-יאהר ווייזט זיך א גרויסע. אזוי, דאס די דירעקציע האלט געווען געצווינגען אבצוזאגען פון צו נעמען א טייל נייע שילער צוליב מאנגעל אין פלאץ. איז טאקע די דירעקציע מיט די פערוואל-טונג יעצט פערנומען מיט א פלאן דעם שול-בנין צו פערגרעסערען, כדי נישט צו מאכען קיין שוועריגקייטען און קענען אלע שילער צו נעמען.

לאמיר האפען דאס ס'וועט זיך גע-ליך איינגעבען צו קומען צו א אייגע-נעם בנין פאר די גימנאזיע, שוין הויך צייט דערצו.

•

די „קרן-היסוד"-אקציע אין קעלץ.

במשך פון דער היינטיגער וואך איז ביי אונז אין שטאדט ווייטער פארטגע-זעצט געווארען די קרן היסוד-אקציע, וועלכע ווערט אנגעפיהרט מיט דער אונערמידליכער ארבייט פון די ה"ה: ישראל ריטאוו און ד"ר האנגמער.

ביז איצט איז שוין גיזאמעלט גע-ווארען א סומע פון 1500 דאלאר, וואס בעווייזט ביי דעם א צטיגען הערשענדען קריזיס א גאנץ שעהנער שטייער, ווייזט אויס, אז דאס נאציאנאלע יודישע קעלץ האט ענדליך אנגעהויבען פערשטעהען, אז דער בעסטער ענטפער אויף די אונאויפהערליכע גזירות און שיקאנעס אויף דעם אויפבוי פון אונזער לאנד— איז די ווייטערדיגע שטארקע אונטער-שטיצונג פאר די ציוניסטישע פאנדען

פיעל מיטגעווירקט צום ערפאלג פון דער אקציע האבען די דערמאנטע חשוב'ע געסט. עס איז צו האפען, אז ביז צום שליסען פון דער אקציע וועט נאך די סומע פיעל פערגרעסערט ווע-רען.

מען גיט אונז איבער, וועגען פאל-גענדען אונטאקטישען פאקט מיט א בעוויסען קעלצער יודישען גביר, כלל-טוער און פערשידענע יודישע אינ-סטיטוציעס, אלזא, דער דאזיגער תויכ-געשעצטער פערזאן האט מיט א יאהר צוריק דעקלארירט א געוויסע סומע פאר'ן קרן-היסוד, וועלט דאס טאקי גארנישט קיינעם געשאדט, און באמת, פארהאט נישט זיין צופרידען רערפונז איז אבער געשעהען איין „קליינינקייט" וואס האט פערשטערט די גאנצע שמחה, זיין האכהייט, דער נדבן, האט „פער-געסען" צו בעצאהלען די התחייבות...

היינטיגע וואך האבען 2 ציוניסטישע עסקנים בעזוכט דעם דערמאנטען גביר מיט'ן צוועק צי שאפען ביי איהם א נייע דעקלאראציע פאר'ן קה"י. זייער בעזוך האט אבער נישט געהאט דעם געהעריגען ערפאלג. די עסקנים האבען דאן געפאדערט פון איהם צו בעצאה-לען פאר דער פאראיאהריגער דעקלא-ראציע, און אויך דער פארשלאג האט נישט געהאט דעם ערפאלג.

ווען מען האט אט דעם „חשוב'ען" כלל-טוער געפרעגט איבער זיין מאד-נער האנדלונג, האט ער זיך פערענט-פערט. אז ער וויל נישט געבען קיין געלד צוליב דער מורא, אז עס זאל נישט אריינפאלען צו די אראבער...(זז)

לייב קאמינער נ. ע.

דאנערשטאג דעם 30-טען מאי איז אין לאדז. נאך א קורצער קראנקהייט געשטארבען אין בליהענדען עלטער דער געוועזענער טעקרעטאר פון ק.ק.ל. קאמיטעט אין קעלץ ה' לייב קאמינער.

דער קעלצער נאציאנאלער יוגענד זענען די פערוויגטטען פאר די ציוניס-טישע ארבייט ביי אונז אין שטאדט גוט בעקאנט. פון זיין פריהסטער יו-גענד אן האט ער אנטייל גענומען אין אלע נאציאנאלע אקציעס און אויך געשטאנען א לענגערע צייט אין דער שפיץ פון דער ארגאניזאציע „החלוץ המזרחי".

זיין אנדענקען וועט שטענדיג בליי-בען אין זכרון!

ת. נ. צ. ב. ה.

בלימעל-פערקויף פאר „החלוץ המזרחי".

פרייטאג איז פארגעקומען א בלי-מעל-פערקויף פאר רעליגיעזע איינ-וואנדערער קיין ארץ-ישראל. די הכנסה האט בעטראפען 172 זלאטעס 70 גראשען.

גרויסע שריפה אין קעלץ.

דער שאדען ווערט געשאצט אויף א האלבען מיליאן זלאטעס.

אין טארטאק פון דער וואלד-געזעל-שאפט אין קעלץ, וואס געהערט אלס אייגענטום צו בערהארד בוגאיער פון קעלץ, ישראל ראזענבערג פון יענד-זעיעוו און פעליקס זוך פון בענדין איז פאריגען זונטאג, וועקס אין דער פרי אויסגעבראכען א גרויסע שריפה, וועל-כע האט ארומגענומען מיט א געוואלדי-גע קראפט א טייל פון געהילץ און ברעטער, וואס האט זיך דארט געפי-נען. דאס פייער האט אויך בעדראהט דעם שכנות'דיגען טארטאק מיט דעם יאוין-בנין אויף סטאליארסקע גאס.8

אין דער רעטונג'ס-אקציע איינצו-לעשען דאס פייער האבען אנטייל גע-נומען די פייער-לעשער פון: ניעכוואַ-לאוו, ביאלאגאן, דימין, וואליצא, כענט-שין, סוכע ניעוו, סקארזשיסק, ווי אויך די באהן און מיליטערישע פייערלע-שער פון קעלץ.

לויט פראהיזארישע השערות ווערט דער שאדען געשאצט אויף א האלבען מיליאן זלאטעס. דער טארטאק איז געווען אסעקורירט אויף 25 טויזענד דאלאר.

אויפמערקזאם אונזערע לעזערן

היינטיגען זונטאג דעם 22-טען ה. ח. קומט אונזער אינקאסענט קיין קעלץ מיר בעטען דעריבער אלע אונזערע ג. אבאנענטען און אנאנסען - געבער תיכף צו רעגולירען זייערע חובות, און נישט פערלאנגען דער אינקאסענט זאל קומען נאך אמאהל.

דערביי מאכען מיר אויפמערקזאם אונזערע ג' אבאנענטען, אז דאס מאהל קומט אונזער אינקאסענט איינמאהנען פאר צוויי מאנאטען.

אדמיניסטראציע
„ראד.-קעלצער לעבען".

פון די יודישע גימנאזיע אין קעלץ.

די אקציע פון זאמלען א פאנד צום סאנירען די גימנאזיע, וואס איז אונ-טערגענומען געווארען מיט א פאר וואכען צוריק, הערט מיט ערפאלג פארט-געזעצט. דאס, וואס אין אזא שווערע צייט געפינט זיך כמעט נישט קיין איין יוד אין שטאט וואס זאל זיך אבזאגען מיט צו העלפען, גיט אריין מוט און ענערגיע די פערוואלטונג אין איהר שווערע ארבייט. ביז צו ענדע קור-יאהר פעלט דאך נאך איינינע טויזענד זלאטעס און די פערוואלטונג בוז טא-קע מאכען אלערליי אנשטרענגונגען, כדי דאס שול-יאהר גליקליך צו ענ-דיגען.

•

LÓD SZTUCZNY

Rzeźnia Miejska rozwozi lód sztuczny

Zgłoszenia

na każdą ilość lodu kierować należy do Rzeźni Miejskiej, ulica Basenowa, telefon 562.

צו דער יודישער בעפעלקערונג אין ראדאם.

שוין באלד דריי וואכען ווי די תלמוד - תורה איז געשלאסען. די מלמדים און אזוי די לעהרערס, וועלכע ס'קומט פענסיע פאר 5 חדשים האבען מעהר נישט געקענט אויסהאלטען און פערשטרייקט. בערך 400 יודישע קינדער, צום טייל פון נישט פערמעגליכע און זאגאר ארימע שיכטען, וואלגערען זיך ארום אויפ'ן ברוק אהן שום השגחה, אזוי ווי הפקר און בעקומען נישט קיין ערציהונג און נישט די נויטיגסטע יודישע לעהרע ווי עברי א. ז. וו. קיינער מאכט זיך נישט וויסען און קיינער פערטראכט זיך נישט וועגען דעם גורל פון די דאזיגע קליינע קינדער, וועלכע ווערען דעמאראליזירט און צולאזט.

בערך 11 טויזענד זל. איז די אלטע גמינע שולדיג געבליבען צו איהר סובסידיע, פאר דער תלמוד-תורה פאר'ן יאהר 1929. די נייע גמינע האט דעם קאמיטעט אויסגעצאהלט 6000 זל. אבער דאס אלץ קאן נישט דעקען די הוצאות און די חובות וואס האבען זיך אנגעזאמעלט ביז היינט. מיר אפעלירען צו דער גאנצער יודישער בעפעלקערונג זי זאל זיך פעראינטערעסירען און זעהן מיט אלע כוחות די תלמוד תורה זאל ווי אמשנעלסטען געעפענט ווערען, אז הונדערטער ארימע קינדער זאלען האבען וואו אויסצולערנען זיך כאטש עברי און דאווענען.

אלעזר הערבער, אפרים גאלדבערג, זיינוועל ליווערטאנט.

אויפקלערונג.

אין שייכות מיט דער ענטשולדיגונג פון ה' י. וויזענבערג אין נום. ראדאמער לעבען 313, ערקלער איך, אז נישט קוקענדיג אויף דער פארמעלער ענטשולדיגונג בין איך פע זענליך נישט מוחל דעם ה' וויזענבערג פאר זיין דייע נישט עטישע האנדלונג, אויב איך נעם עס אן אלס רעהאבילאטאציע טהו איך עס לטובת א יודישער ספארט-געזעלשאפט אין ראדאם.

ש. בייטלער.

צו דער האכצייט פון אייער ליעבע טאכטער

חעלע העניאך מיט ה' לאנדאו

ווינשען א הערצליכען מזל-טוב

פאמיליע ווינטרויב ראדאם.

— די — שענסטע **טאפעטען** צו זעהר ביליגע פרייזען קען מען נור בעקומען אין דער לאנג-יעהריגער פירמע

ש. שטיינמאן

ראדאם, ליובלינ. 21

Biuro Prośb i Podań

p. f. **„PROLITEX"**

RADOM, WAŁOWA 5, oficyna 1-sze piętro.

ZAŁATWIA:

Sprawy paszportowe
Mieszkaniowe
Wszelkie Tłomaczenie
i inne.

Redaguje Podania:

Do Władz Sądowych
Skarbowych
Administracyjnych
i Wojskowych

Windykacja należności w całej Polsce.

Informacje o zdolności kredytowej.

Przepisywanie na maszynach.

Biuro czynne: od godz. 9-ej rano do 7-ej wieczór

Kino dźwiękowe „ŚWIT"

Dziś i dni następnych

Rewelacyjny film p. t.

„Na zachód od Zanzibaru"

W roli głównej: LON CHANEY.

Nad program: Piękne dodatki dźwiękowe.

Wystrzegać się naśladownictw

o podobnym brzmieniu

Kino NOWE CZARY Teatr

Dziś i dn. następnych

2 superfilmy:

Miasto cudów

w rol. gł: Douglas Fairbanks.

CYRK

w rol. gł: Charli Chaplin.

Kino CORSO Teatr

Dziś i dni następnych

Ostatnie słowo polskiej techniki kinematograficznej

Tajemnica skrzynki pocztowej

w rol. gł: Marja Bogda, Jerzy Marr

Na scenie rewia w 7 obrazach

Bo najlepiej u nas w Corso

Kino ODEON Teatr

Od poniedz. dn. 16 Czerwca

Pierwszorzędny film p. t.

Ostatni Rozkaz

W roli głów. największy tragik ekranu

Emil Jsnings

Nadprogram film polski p. t.

Martwy Węzeł

w roli głównej: K. Junosza-Stępowski

פעלדשער ה. גרינשטיין, ראדאם, לובעלסקא 30. פרייזען מעסיגע.

Redaktor Ch. M Herc

Drukarnia Wyd. „Radomer-Kielcer Leben" Radom, Sawarlikowska 20.